

История на Община Пазарджик

Община Пазарджик е населявана от най-дълбока древност, свидетелства за което са регистрираните открити селища и селищни могили от новокаменната, каменно-медната и бронзовата епоха. По – известни от тях са Плоската могила край с. Юнаците и Малтепе край с. Огняново. Разположението на Селишната могила край с. Юнаците определя високата ѝ стойност като съсредоточие на многопосочни културни влияния през праисторията. До момента на археологическия обект са проучени средновековен некропол, укрепление от римската епоха, тракийско селище и две селища от каменно – медната епоха.

Разнообразните природни условия, изобилието на природни богатства и кръстопътното място, което заема днешната Пазарджишка община, я превръщат в един от центровете на античната култура, създадена от траки, гърци и римляни. Над 100 селища, повече от 300 надгробни могили и плоски некрополи са пометниците на античността. На територията на Пазарджишка община е открито едно от най – големите светилища на Трите нимфи (в с. Огняново) , както и светилището на Асклепий край с. Паталеница, датирани от I – IV в. Сл. Хр.

Край днешното с. Сенитево се намирало и тракийското селище Бесапара – главен град на бесите и пътна станция на централния път Сердика – Филипопол. Открити са основите на сгради, архитектурни и скулптурни детайли, оброчни плочи, монети и др.

През Средновековието тук са изградени множество български крепости с военностратегическо и административно значение. Особено значима е крепостта Баткунион на 1 км югозападно от с. Паталеница. В селото се намира и уникалната църква “Св. Димитър” – национален паметник на културата от XII – XIII век.

Град Пазарджик е основан през първата четвърт на XV век и възниква като търговско средище на международния път Сингидунум, свързващ Европа с Мала Азия. През XVI в. градът става център на отделна административна единица – кааза (до Освобождението през 1878г.). През 1865г. в него живеят около 25 000 души като българите са 2 пъти повече от турците. По време на първото преброяване на населението в Източна Румелия през 1884г. Пазарджик е втори по големина град след Пловдив с 15 425 жители. До 1900г. е център на Татарпазарджишкото окръжие, включващо Пазарджишка, Панагюрска, Пещерска и Ихтиманска околии.

През османското владичество Пазарджик се споменава от много пътешественици като голямо и богато селище, пазарен център и оживено занаятчийски, търговско и транспортно средище. През XVII и XVIII в. градът се развива като пристанище-склад на

р. Марица за зърнени храни, ориз, вино, дървен материал от Родопите и желязо от Самоков. Реката е използвана като воден път, по която със салове се извозвали стоки за Одрин и Цариград. Югоизточно от града от 30 юни до 15 август се провежда т.нар. Марашки панаир. През първата половина на XIX в. населението се занимавало със зеленчукопроизводство, земеделие, животновъдство. Развитието на занаятчийството бележи своя връх. Занаятчийското и търговското население съставлявало 70% от цялото население на града.

През епохата на Възраждането Пазарджик е важно духовно огнище на българщината. Най-значителна фигура в духовното развитие на Пазарджик в края на XVIII и началото на XIX век е епископ Дионисий Агатоникийски – висш духовник, патриот, народен будител. През 1823г. той построява със собствени средства сграда и открива обществено килийно училище. През 1842г. с общото съгласие на еснафските организации в града е изградена двуетажна сграда за училище. През 1845г. се поставя началото на новобългарското светско училище в Пазарджик. Три години по-късно е открито и девическо училище.

В гр. Пазарджик е роден и работил и първият български краевед Стефан Захариев (1810 – 1871). През 1870г. във Виена е издадено неговото “Географико – историко – статистическо описание на Татар Пазарджишката кааза”, в което са поместени изобилни материали за географията, историята и археологията на Пазарджишкия край. През 1859г. в Пазарджик се празнува за първи път празникът на Св. св. Кирил и Методий.

Жителите на гр. Пазарджик водят енергична борба за църковна независимост и през 1859г. отхвърлят властта на гръцката патриаршия. Главни дейтели на църковната борба са Стефан Захариев, Кара Никола Ангелов, Станислав Доспевски и др. като Ст. Захариев е ръководил църковната борба и в източните краища на Македония, Неврокопско, Драмско, Серско.

През 1862 г. в Пазарджик се основава читалище “Виделина”, а през 1870г. – женско ученолюбиво дружество “Просвета”. През същата година Константин Величков, Яков Матакиев и др. поставят основите на театралното дело в града с представлението “Многострадална Геновева” в читалище “Виделина”. В периода 1874 – 1876г. Величков ръководи съвместно с Иван Войводов театрална трупа и представят пиесите “Иванко” от В. Друмев и “Разбойници” от Фр. Шилер.

През XVI в. в Пазарджик се построяват и големи обществени сгради – Ески джамия, Паша хамам, Куршум хан и др. Архитектурният облик на града се оформя през Възраждането. Построени са много възрожденски къщи по подобие на пловдивските.

През 1869 г. Левски посещава за първи път Пазарджик и основава революционен комитет с председател Георги Консулов. През м. февруари 1876г. Г. Бенковски възстановява революционният комитет с председател Яков Матакиев. Пазарджик не въстава през Април 1876-а, но помага значително за организирането на въстанието в околните селища. След потушаването на въстанието пазарджишките обществени дейтели се грижат за пострадалите и изпращат петиции до Великите сили за закрила на българското население.

След освобождението на града от войските на ген. Гурко на 14 януари 1878г. местното население се включва активно в борбата за Съединение. Градът дава изтъкнати личности – дейтели в изграждането на Съвременна България.

След 1878г. занаятчийството в Пазарджик запада. Градът се развива като пазарен и

важен транспортен и търговски център на богат селскостопански район. Фабричната индустрия се заражда около 1888 – 1890 г., когато са построени оризарна, мелница за брашно и работилница за манипулиране на тютюн за износ. Пазарджик получава славата на град на ориза, конопа, виното, тютюна и зеленчуците.

През 1930 – 1947г. градът е селскостопански промишлен център с развита хранително-вкусова, каучукова, дървопреработваща, текстилна, керамична и картонажна промишленост.